

Н.С. Стирнік

АВТОБІОГРАФІЗМ В ОПОВІДАННЯХ Д.Г. ЛОУРЕНСА («ЗАПАХ ХРИЗАНТЕМ», «ДРУГОСОРТНИЙ», «ТАЄМНИЦІ ВЕСНИ»)

Літературна діяльність митця, художня творчість якого була вкрай насиченою та різноманітною, починалася далеко не триумфально: перше есе відомого англійського письменника ХХ століття Девіда Герберта Лоуренса було прокоментовано викладачем Ноттингемського університету, «як нахабна спроба привернути до себе увагу», а сама робота після перевірки, як свідчать критики, містила багаточисленні зауваження «в кращій манері старшого наставника, який повчав юнака» [11, с.37]. Наступна спроба надрукувати вірш “Study” також зазнала невдачі, але попри всі труднощі Лоуренс отримує визнання. Трохи пізніше видавці визнають генія у провінційному юнакові з робочого класу, до якого «у душі він сам ніколи не належав» [13, с.8]. Згодом з-під його пера з’являються збірки віршів та оповідань, повісті та п’єси, романи та нотатки подорожей. Незважаючи на це, деякі дослідники творчості Лоуренса відзначають дещо скандальне (“scandalous”) у швидкому розвитку «безталанного провінціала із шахтарського селища та його перетворенні у великого майстра та генія» [8, с.10].

У запропонованій статті зроблена спроба простежити окремі біографічні факти з життя Д.Г. Лоуренса на сторінках його оповідань (виокремлених у заголовку статті) та проаналізувати, який вплив вони мали на розвиток його письменницької кар’єри. Такі вітчизняні та зарубіжні дослідники творчості митця та його біографи, як Н.Ю. Жлуктенко, Е.П. Гончаренко, Є.С. Чернокова, Н.В. Глінка, Н.А. Кудрик, М.М. Пальцев, В.М. Толмачов, Дж. Вортен, Дж. Мейерс, А. Нопф та інші розглядають твори письменника (наприклад, оповідання «Запах хризантем» та інші оповіді, як «детально автобіографічні» [3, с.116], а роман «Сини та коханці». Тривають суперечки серед дослідників та літературознавців щодо появи автобіографії як літературного жанру. Відомо, що жанр автобіографії виник ще за часів античності й пізніше знайшов своє відображення у творчості багатьох письменників, але деякі науковці вважають, що автобіографізм виник саме у ХVІІІ ст. На відміну від мемуарів (подій, в яких автор сам брав участь або йому розповідали про них свідки), щоденників (події кожного дня) та автографії (хронологія окремих подій), в автобіографії йдеться про події з власного життя людини, її прагнення проаналізувати, осмислити своє життя як одне ціле. У зв’язку з цим не можна не погодитися з думкою англійського дослідника Джона Вортена, що «відтворення деяких подій з власного життя в оповіданнях Лоуренса – це і є їх своєрідний перегляд, аналіз та переосмислення»; Лоуренс, продовжує далі Вортен, «повертався до своїх власних спостережень, які найбільше турбували його»; наявність автобіографізму в творах письменника свідчить про «постійне переосмислення прихованого, внутрішнього життя» [13, с.13].

Кейт Кушман у своїй роботі «Лоуренс за роботою. Публікація збірки «Прусський офіцер» (1978), посилається на точку зору Леона Еделя, котрий вказує на те, що «письменник романів та оповідань, створюючи всесвітні твори, водночас розповідає читачеві притчі про себе» [8, с.6]. Адже, багато подій саме з власного життя Лоуренса, особливо з його дитячих та юнацьких років відтворено на сторінках оповідань різного періоду його творчості. Дослідниця відзначає «безпосередній зв'язок» усіх дванадцяти оповідань першої збірки письменника «Прусський офіцер» - «із життєвим досвідом дитинства та ранньої зрілості Лоуренса» [8, с.6]. Майже у кожному з них простежуються окремі факти і з біографії письменника, і з біографії його родини та друзів. «Вся історія життя митця та його твори – це одна і та ж історія», - вважав близький товариш письменника Дж. М. Маррі [13, с.1].

Присутність Лоуренса у своїх оповіданнях не декларується прямо, але вона відчутна в автобіографічних рисах його героїв, вони немов вийшли з нього. «Митець повинен бути присутнім у своєму творі, як Господь – у Творінні: незримим і всемогутнім; його відчутно скрізь, але його ніде не видно» [7, с.72]. Суголосним сказаному вище є й слова Джойса: «Для того, щоб написати вірші про кохання, не потрібно бути закоханим: митець створює трагедії, але він в них не бере участі» [9, с.64-65]. А якщо йдеться про роман Джойса «Улісс», то неможливо не погодитися з точкою зору Умберто Еко, який називає його «автобіографічною фрескою»: «проблема полягає у тому, щоб стати об'єктивним сплетінням ритмів і символів. У цьому сенсі такий твір, як твір Джойса, може бути водночас і величезною автобіографічною фрескою і замкненим лінгвістичним універсумом, який має значення сам по собі без будь-яких зовнішніх відсилань: ані на історіографічному рівні, ані на рівні метафізичному» [7, с.76].

Працюючи одночасно над віршами, оповіданнями, романами, Лоуренс нагадує живописця, який, створюючи велике полотно, ретельно працює над окремими деталями, а потім майстерно поєднує їх. Отже, деякі сюжети, відтворені письменником в оповіданнях, знайшли своє продовження і у романах. Наприклад, сюжет оповідання «Запах хризантем» більш детально розгорнуто у романі «Сини та коханці»; перші варіанти романів «Білий павич» та «Порушник» - «ранні версії оповідань збірки «Прусський офіцер» [8, с.9]; така деталь, як каліцтво героя (з оповідання «Хворий шахтар»), отримане ним у копальні та через цю ваду неможливість повної насолоди життям, частково продовжено у романі «Коханець леді Чаттерелей» в образі одного з головних героїв, Кліффорда, який став калікою на війні.

Оповіді Лоуренса різноманітні за своєю тематикою. У ранніх оповіданнях увага митця зосереджена на житті шахтарів, їх тяжкій праці та зубожінні їх родин. У пізніх оповіданнях герої намагаються розібратися у собі та складних життєвих ситуаціях, знайти своє щастя й кохання. Колишнє англійське суспільство початку ХХ століття було шоковано не стільки темами лоуренсовських творів, скільки засобами їх відтворення, що й завдало Лоуренсу

сумнівної репутації. Чуттєвість та засоби її змалювання у творах митця – все це викликало справжнє здивування у більшості читачів. Основна тема оповідань – це тема кохання (на жаль, кожного разу нещасного). Любовний трикутник присутній майже в кожному оповіданні, учасники якого – два чоловіки та жінка. У своєму власному житті Лоуренс також шукав душевного спокою та рівноваги, гармонії у стосунках з жінками. Намагаючись розібратися у собі та подолати прихильність до матері, письменник робив спроби налагодити стосунки з багатьма жінками: Еліс Дакс і Агнесою Холт, Хелен Корк і Луї Барроу, Мері Джонс і, нарешті, з Фрідою Віклі. Відомо, що Лоуренс не тільки сам зазнав страждань, але й спричинив багато страждань своїй симпатії з юнацьких років – Джессі Чемберс, яка була першим коханням письменника. До речі, цій події з життя митця присвячено більшість сторінок роману «Сини та коханці» (це образи Пола Мореля та Міріам). Відбиток страждань, а, можливо, й навіть взаємних претензій між Девідом та Джессі, простежується в оповіданнях різного періоду творчості письменника. Як приклад, наведемо оповідання «Таємниці весни» (перша назва «Зіпсована троянда» - “Soiled Rose” – написано письменником у 1911 р.). Пізніше ця оповідь зазнала суттєвих перероблень та вперше була опублікована в журналах “Fogum” та “Blue Review”; у 1914 році оповідання увійшло в збірку «Прусський офіцер». Кейт Кушман коментує оповідання «Таємниці весни», як «історію перегляду Лоуренсом свого першого кохання» [8, с.9]. Так, у власному житті, маючи стосунки з іншою жінкою, Лоуренс неодноразово повертався до Джесі (Хільда Міллершіп), як і головний герой оповідання «Таємниці весни» (Джон Едерлі Сайсон). Сайсон був одруженим протягом п'ятнадцяти місяців, але усе ж таки «немов заблукана душа, повертався до країни свого минулого, яка завжди чекала на нього» [10, с.279]. Хільда і Джон мали багато спільного (до речі, як Девід і Джессі), про що йдеться в оповіді. Саме Джессі була «першою серед численних учнів Лоуренса, надто мотивована й зразкова учениця з математики та французької мови» [11, с.43]. Лоуренс радив Джессі прочитати два романи успішного шотландського письменника Дж. М. Баррі (саме так робив і Сайсон: «надсилав вірші та усілякі дрібниці» своїй Хільді [10, с.282]); «він пригадував, як він гаряче намагався малювати для неї дванадцять років тому» [10, с.284]; у вітальні «він побачив багато книжок; свої старі підручники, збірки англійських та німецьких поезій, які він надсилав їй» [10, с.284]. Між ними існував немов таємний зв'язок: маючи своє власне життя, Джон продовжував надсилати Хільді книжки, постійно нагадуючи про себе, начебто не дозволяючи їй забути про минуле, про нього. Так чинив і Лоуренс по відношенню до Джесі. В оповіданні «Таємниці весни» Сайсон милується красою Хільди, «вона стала дуже жіночною» [10, с.282]; Девід також находив Джессі досить вродливою, адже вона була «також привабливою та жвавою, як і всі подружки Лоуренса» [11, с.42]. У житті Джесі мала «низький голос, іноді виглядала дещо замисленою, мала справжню душевну теплоту» [11, с.42]. В оповіданні письменник наділяє свою героїню такими ж рисами: «Хільда знову перейшла на спокійний, добре

знайомий йому тон», «то був їхній, старий, минулий, низький, хрипкий тон інтимності» [10, с.284-286]. Сайсон «був вражений відвертістю своєї юної коханої, своєї монахині, свого ангела Ботічеллі. Вони були далекими один від одного, мов незнайомці. Вона прагнула тільки одного – підтримувати їхнє листування, чого найбільше за все прагнув і він сам, тому міг писати їй, наче Данте своїй Беатріче, жінці, яка існувала в його уяві» [10, с.290]. Так, у листі до Джессі Лоуренс пише: «Ти – моя монахиня, я даю тобі усе, що я дав би праведній, благочестивій монахині. Тому ти повинна дозволити мені одружитися на іншій жінці, яку я зможу цілувати, обнімати та яка стане матір'ю моїх дітей» [11, с.45]. Вони обидва страждали, знемагали від почуттів один до одного, але попри все між ними існувало щось таке, що важко було пояснити, що заважало і навіть не давало можливості бути разом. Англійські біографи Джон Мейерс та Альфред Нопф у конфлікті між Джессі та Девідом убачають два чинника: перший, це – мати письменника, яка (як відомо) мала великий вплив на нього, та другий – його з Джессі дружні стосунки не могли стати чимось більшим [11, с.43]. Важливу роль у стосунках матері та Девіда відіграла смерть старшого, найулюбленішого сина Лідії Лоуренс – Вільяма Ернста, чие місце у серці матері пізніше посів Девід. Протягом довгих років письменник відчував себе немов «паралізованим від емоційного тиску своєї матері» [11, с.44]. Лідія Лоуренс відчувала прихильність Джессі та Девіда один до одного, вона бачила «самовіддане, безкорисливе кохання дівчини» і усвідомлювала, що таке почуття сильніше за її материнську любов та відданість її сина до неї. Вона відчувала «заздрість і страх перед своєю юною суперницею» [11, с.44]. Через це у письменника так проблематично склалися стосунки з Джессі, якій він говорив: «Я завжди любив свою матір... Я любив її, як коханець. Ось чому я ніколи не зможу любити тебе» [11, с.44]. І разом з цим він визнавав і той факт, що його «...відірвали від неї [Джессі – прим. Н.С.], кохання усього його життя... Це було немов жорстоке вбивство початку життя в череві матері» [11, с.44]. Тільки у двадцять два роки Лоуренс намагається жити без надмірної материнської залежності та опіки [11, с.44]. На наш погляд, серед усіх інших оповідей Лоуренса, саме оповідання «Таємниці весни» детально зображує суперечливі та непрості стосунки між Девідом та Джессі. Вважаємо, що головні герої оповідання «Таємниці весни» є автобіографічними персонажами. На сторінках оповідання письменник немов з'ясовував, що відбувалось з ним у реальному житті, намагався знайти для себе відповіді на численні питання, наче вибачаючись перед Джессі у самій оповіді: «Яке я мав право звалити все на неї»? – подумав він, сповнений презирства до самого себе» [10, с.282]. Так і у житті: письменник визнавав, що погано обходився з Джессі, але нічого не міг з цим подіяти, та навіть він і сам не розумів цього: «Я був жорстоким та несправедливим до неї, але я цього не усвідомлював» [11, с. 49].

Почуття Лоуренса до Джессі, їхні стосунки знайшли своє відтворення також і в оповіданні «Другосортний» (“Second Best”, 1908-1909)¹. Центральна тема оповідання «Другосортний» – також кохання. Оповідь починається із зображення двох сестер Френсіс і Анни, які втомлені повертаються з подорожування до Ліверпулю. Вони розмовляють про юнаків і зненацька натрапляють на кролячу нору. Очікуючи на кролика, сестри раптом побачили маленького крота, який принохувався до всього навколо себе і був захоплений сонячним світлом і гарячими предметами, які лоскотали його животик і носик. Молодша сестра Анна привертає увагу читача своєю розсудливістю, мудрістю, хоча їй тільки чотирнадцять. Як невимушено та по-дорослому вона розмовляє із Френсіс про Тома Смедлі та Джиммі Баррасса, як впевнено розмовляє з Томом Смедлі та рішуче характеризує дії та вчинки цих юнаків протягом всього оповідання, наче вона вже доросла леді. Лоуренс змальовує Френсіс не настільки рішучою та різкою у своїх висловлюваннях на противагу від Анни; в неї прихована якась внутрішня сила, «цей тривалий відкритий погляд збентежував людей своєю жорстокістю і непередбаченістю» [10, с.293]. Розвиток подій в оповіданні збуджує увагу читача вже з перших сторінок. Складається враження, що на фоні розмов, дивовижної природи, очікування кролика біля нори, несподіваного вбивства раптово поміченого крота, сестри розмовляють про юнаків невимушено, легко, просто, але насправді це і є головна проблема, головна тема оповіді, саме це не дає спокою Френсіс. П’ять років вона кохала та очікувала на Джиммі Баррасса, найкращого з хлопців, але пізніше дізналася, що він заручений, через це в її поведінці відчутно пригнічений розпач та сумне відчуття лиха. Тільки після того, як Анна наступила на маленьку істоту, безжалісно, одним ударом вбила крота тростиною для прогулянок, «Френсіс несподівано заспокоїлась і подорослішала, ... якась сумна байдужість заступила на місце її горя» [10, с.297]. Отже, кріт – це уявний Джиммі Баррасс. Цей вчинок, який так навмисно детально змалював письменник, немов поклав край її почуттю до Джиммі Баррасса. Вбиваючи крота, вона вбивала все те, що пов’язувало її з колишнім коханням, вона немов підсвідомо розірвала коло, яке пов’язувало її з минулим: вбила те або того, хто зневажив, зрадив її. Френсіс демонструє Тому Смедлі мертве тіло крота; вона погоджується на стосунки з ним, таким невибагливим та набагато «простішим» за Джиммі, таким неосвіченим та недостатньо вихованим, але він мав найголовнішу чесноту – він був закоханий у Френсіс і згоден на будь-що заради неї, якби тільки її згода та ласка. То чом би й ні, так вважає Френсіс. Втративши можливість отримати більш «ласий шматочок», героїня намагається не перейматися болем, завданім їй Джиммі Баррассом. Вона ж може отримати другого серед найкращих – Тома Смедлі! Так і сталося у реальному житті. Відчувши «нестерпний біль як душевний, так і тілесний», Джессі нічого не залишалось робити, як продовжувати жити далі,

¹ До речі, у журнальному варіанті «Всесвіта», назва оповідання має переклад «Жених про запас» [Лоуренс, Девід. Жених про запас. З англ. пер. Наталія Стирнік; За ред. О. Тереха // «Всесвіт», 2010. – № 7-8. – с.187-194].

«намагаючись приховувати сльози» та біль від «відчуття непоправної втрати» [11, с.49].

Вітчизняна дослідниця Е.П. Гончаренко вважає, що «перші оповідання та романи Лоуренса, як і «Дублінці», і «Портрет митця замолоду» Джойса, відкрито та детально автобіографічні» [2, с.116]. Дослідниця підкреслює, що саме тут в обох митців починається модернізація автобіографізму: «досягається новий ступінь інтимності, занурювання у таємні шари психіки, і тим самим порушуються інші проблеми, ніж в автобіографічному романі минулого, перерозподіляється художня увага – від події до її значення у світі внутрішнього «я» [2, с.116]. Ми поділяємо точку зору авторки, що «у цього автобіографічного мистецтва – як і у Пруста – нові теми і, насамперед, - нечуване поєднання самопізнання» та відкриття себе з почуттям невідомого, того, що дивує, з неможливістю поставити крапку та задовольнитися тим, що пізнав» [2, с.116]. Це простежується і в оповіданні «Запах хризантем», яке також є «найбільш автобіографічним» оповіданням серед інших і «прямо пов'язане з почуттям письменника до його батьків» [8, с.9]. Сам митець свідчив, що це оповідання «відтворює дитячу атмосферу з його життя» [8, с.48]. Вперше «Запах хризантем» було написано у 1909 році, потім, як і більшість інших оповідань зазнало переробки і, нарешті, у 1914 р. увійшло у збірку «Прусський офіцер». Також більшість західних дослідників суголосні у тому, що корективи кожної наступної версії оповідання «Запах хризантем» викликали певні протиріччя щодо його завершення. А саме: викликав суперечки кульмінаційний момент щодо зображення образу Волтера Бейтса (біографічний персонаж – Артур Лоуренс – батько письменника); зображення кульмінаційної сцени в оповіді було «основною проблемою усіх попередніх текстів і правок» [8, с.53]. У процесі написання твору Лоуренс приймає рішення про смерть Волтера, тому що він вважав свого батька «винним в усіх негараздах, які зазнала родина» [8, с.56]; тобто не маючи можливості позбавитися свого батька у реальному житті, письменник відтворив це на сторінках оповідання «Запах хризантем». До речі, мотив раптової смерті автобіографічного героя, - це риса саме модерністська. Раптова, неочікувана смерть викликає неочікуване повідомлення про це, читацьку реакцію, читацький шок. Такий прийом притаманний письменникам-модерністам (маємо на увазі роман Е.М. Форстера «Найдовша подорож» (1908) та інші його романи, романи В. Вулф «Відплиття» (1915), «На маяк» (1927), роман Д.Г. Лоуренса «Веселка» (1915)). У романі «Веселка» про смерть Тома Бренгуена сповіщається одним рядком, а потім письменник змальовує обставини. Мотив раптової смерті також спостерігаємо і в деяких оповіданнях Лоуренса, а саме: «Прусський офіцер», «Другосортний», «Запах хризантем».

Відомий дослідник творчості Д.Г. Лоуренса Джон Вортен вказує на те, що письменник не сприймав і не любив свого батька. Так, він цитує митця: «Я з дитинства не переносив свого батька, я тремтів від жаху, коли він торкався мене» [13, с.6]. Але треба визнати, що пізніше, люблячий та вірний син своєї

матері, Лоуренс зрозуміє, що у всіх негараздах, які відбувалися між його батьками, винен був не тільки батько, але й мати.

Наприкінці XIX століття гірничо-промисловість Великої Британії приносила вагомий прибуток і у той час, коли народився письменник, «в Іствуді було чотири тисячі мешканців, а у 1910 році місто зросло до дев'яти; разом з цим зростала і кількість пабів, відвідування яких було найприємнішою розвагою для багатьох робітників шахт» [11, с.10]. Оповідання «Запах хризантем» - одне з дванадцяти у збірці, в якому як і в більшості оповідань першої збірки йдеться про життя шахтарів у промисловому Ноттингемі – і це також біографічна деталь. Це життя, з яким письменник був обізнаний з власного досвіду, адже батько Лоуренса був шахтарем (до речі, останнім шахтарем в родині Лоуренсів). Умови праці шахтарів були тяжкими: більшість свого часу вони проводили під землею, були «роботами, які блукали в сутінках у супроводі машинного шуму» [11, с.8]. Вони не жили, а існували, мало хто серед них міг навіть читати. Матері Лоуренса, як і центральній героїні «Запаху хризантем» Елізабет Бейтс, також не подобалась постійна відсутність та пияцтво чоловіка, і його несерйозне ставлення до виховання дітей (на відміну від Артура Лоуренса, Лідія Лоуренс хотіла, щоб її діти отримали освіту і не зазнали тягара шахтарської праці). В оповіданні Елізабет з дітьми чекає на чоловіка вдома, вона приготувала вечерю, а Волтера все ще немає вдома. Звичайно вона була вкрай невдоволена таким життям, але терпіла заради дітей, і відкидаючи погані думки щодо смерті чоловіка, все ще чекала: «вона ще ніколи не ходила за чоловіком і зараз не піде» [10, с.368]. Письменник зобразив турботу та занепокоєння Елізабет та дітей про батька, адже Волтер Бейтс (Артур Лоуренс) був не таким вже й поганим (як здавалося також і Лоуренсу у «його двадцять років») [8, с.56].

Певні біографічні паралелі з життям письменника простежуємо також і в інших оповіданнях. Так, з оповідання «Вишукана чародійка» дізнаємося про часи учителювання Лоуренса у Кройдоні. У «Часовні серед гір» змальовується подорожування Лоуренса із дружиною Фрідою до Італії. А у 1926 році письменник повернувся до написання «розширеної серії» автобіографічних творів про конфлікт між батьками: есе “Getting on” («Уперед»), “Return to Bestwood” («Повернення до Бествуда») (1926) – “Autobiographical Sketch” («Автобіографічний нарис»), “Enslaved by Civilisation” («Підкорений цивілізацією») (1928), “Nottingham and the Mining Countryside” («Ноттингем та шахтарська місцевість») (1929) та досить великої кількості віршів [13, с.4].

Джон Вортен підкреслює, що «автобіографія не була спробою показати правду про його раннє життя, це була спроба *створити* життя» [13, с.4]. Розповідаючи про своє життя на сторінках оповідань, Лоуренс наче дивився на своє життя осторонь, намагаючись розібратися та відшукати правильну відповідь у складних сімейних стосунках своєї родини, розібратися у своєму житті та людському існуванні взагалі. Письменник намагався наче «виговоритися, щоб приховані жахи та конфлікти, які спричинили проблеми,

перенести у свідомість і розглянути їх відкрито, а не залишати «похованими» у несвідомому» [1, с.115].

На сторінках своїх творів письменник викривав те, що на перший погляд здавалось «безхмарним», а саме: митець намагався привернути увагу читача до внутрішніх, психо-емоційних стосунків подружнього життя. Попри всі зовнішні позитивні умови, герої Лоуренса глибоко нещасні люди. Так, Хільда з оповідання «Таємниці весни» вважається щасливою: в неї є родина, коханець. Але вона стривожена, адже з'явилась людина з її минулого (Джон Едерлі Сайсон), який порушив її спокій та примусив згадати, якою дійсно [прим. – Н.С.] щасливою вона була тоді. Героїня оповідання «Другосортний» Анна, може здаватися читачеві також щасливою, але її душа також немає спокою, незважаючи на те, що вона обирає другого з найкращих – Тома Смедлі, бо дійсно [прим. – Н.С.] щасливою Анна відчувала себе тільки з Джиммі Баррассом, бо справді кохала його. Схожа ситуація відбувалася і у власному житті письменника. Лоуренса можна назвати автором «відкритим», «драматизованим», «гомодієгетичним» наратором» [1, с.277], якщо йдеться про оповідання «Таємниці весни» та «Другосортний». На відміну від цих оповідань, в оповіданні «Запах хризантем» письменник виступає «оповідачем-посередником», «гетеродієгетичним наратором» [1, с.276-277]. Він відтворює складну ситуацію, яка склалася в його родині, душевний біль та хвилювання головної героїні Елізабет Бейтс за допомогою внутрішньої мови героїні, детального опису основних подій, тобто в цьому оповіданні письменник виступає у ролі спостерігача. Отже, чи зливаючись в одне ціле зі своїми героями, чи виступаючи у ролі «оповідача-посередника» у проаналізованих оповіданнях «Запах хризантем», «Таємниці весни», «Другосортний», митець не надає прямих оцінок вчинкам своїх героїв, не засуджує їх. Він залишає це право за читачем, надаючи нам можливість додумувати розвиток подій, мати різні точки зору та пропонувати власні оцінки вчинкам головних персонажів.

У цілому, досить складна проблематика оповідань Девіда Герберта Лоуренса, конфлікти та стосунки центральних автобіографічних героїв показано не за допомогою прямої авторської оповіді, а за допомогою опосередкованого змалювання та характеристики героїв, майстерного зображення тонких рис психологічних вчинків головних персонажів – все це і є однією з форм модерністського письма початку ХХ століття.

Література

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія /Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. – К.: «Смолоскип», 2008. – 360 с.
2. Гончаренко Э.П. Модернизация автобиографизма в творчестве Д.Г. Лоуренса (рассказ «Запах хризантем») // Англистика та американістика, 2005. – С.115-119.

3. Гончаренко Э.П. Творчество Джойса и модернизм 1900-1930 гг. – Днепропетровск: «Наука и образование», 2000. – 244 с.
4. Литературная энциклопедия терминов и понятий. Глав. ред и сост. А.Н. Николюкин. – М.: НПК «Интелвак», 2001. – 1596 с.
5. Толмачев В.М., Зиновьева А.Ю., Иванов Д.А. и др. // Зарубежная литература конца XIX – начала XX века: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. В 2т. Т.2 3-е изд., стер. – М.: Изд-ий центр «Академия», 2008. – 400 с.
6. Урнов Д. Пристрастия и принципы. – М.: «Советский писатель», 1991. – 426 с.
7. Эко У. Поэтики Джойса. – СПб.: Symposium, 2003.
8. Cushman K. D.H. Lawrence at Work. The Emergence of the Prussian Officer Stories. – The Harvest Press. Hassocks, 1978. – 239 p.
9. Ellmann R. James Joyce. – New and Rev.Ed. – Oxford, New York, Toronto, Melbourne: Oxford Univ. Press, 1983. – 887 p.
10. Lawrence D.H. Collected Stories. Published by D. Campbell.- Publishers Ltd., London: 1994. – 1397 p.
11. Meyers J., Knopf A. D.H. Lawrence. A Biography. – New York: 1990. – 447 p.
12. Pinion F.V. A D.H. Lawrence Companion. Life. Thought and Works. – The Macmillan Press Ltd, 1978. – 316 p.
13. Worthen J. Lawrence's Autobiographies // The Spirit of D.H. Lawrence. Centenary Studies. – The Macmillan Press Ltd., 1988. – 335 p.

Анотація

Стирнік Н.С. Автобіографізм в оповіданнях Д.Г. Лоуренса («Запах хризантем», «Другосортний», «Таємниці весни»)

В статті розглядаються риси автобіографізму в творчості відомого класика англійської літератури початку XX століття Девіда Герберта Лоуренса. Водночас йдеться про вплив жанру автобіографії на розвиток творчого доробку письменника. Об'єктом аналізу стають оповідання «Запах хризантем», «Другосортний», «Таємниці весни», в яких відтворено певні факти з життя митця.

Ключові слова: автобіографізм, оповідання, автобіографічний роман, самопізнання, модернізація автобіографізму.

Аннотация

Стырник Н.С. Автобиографизм в рассказх Д.Г. Лоуренса («Запах хризантем», «Второсортный», «Тайны весны»)

В статье рассматриваются черты автобиографизма в творчестве известного классика английской литературы начала XX века Дэвида Герберта Лоуренса; также речь идет о влиянии жанра автобиографии на развитие творческого наследия писателя. Объектом анализа являются рассказы «Запах хризантем», «Второсортный», «Тайны весны», в которых изображены конкретные факты из жизни писателя.

Ключевые слова: автобиографизм, рассказ, автобиографический роман, самопознание, модернизация автобиографизма.

Summary

Styrnik N.S. Autobiographism in D.H. Lawrence's short stories ("Odour of Chrysanthemums", "Second Best", "The Shades of Spring")

The present paper deals with the autobiographic features in the creative work of David Herbert Lawrence. The influence of autobiographic genre on the writer's heritage is examined, too. The object of the analysis is the short stories "Odour of Chrysanthemums", "Second Best", "The Shades of Spring" where certain facts from writer's life are depicted.

Key words: autobiographism, short story, autobiographic novel, self-cognition, autobiographic modernization.